

PÄÄKIRJOITUS

PITÄÄKÖ MAAHAN MUUTTANUT OPISKELIJA LUOKITELLA?

KOULUTUKSELLISTA TASA-ARVOA edistetään työkaluilla, joilla on kannatettavat pyrkimykset, mutta myös sudenkuoppansa. Pääministeri Sanna Marinin (sd.) hallitusohjelma ja sen pohjalta valmisteltu korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma tähtäävät maahan muuttaneiden korkeakouluopiskelijoiden määrän lisäämiseen (Kosunen 2021).

Jotta maahan muuttaneet eivät jäisi osaamisessaan jälkeen kantaväestön osaamistasosta, suunnitelmaan on kirjattu monenlaisia tavoitteita heidän koulutusmahdollisuuksiensa parantamiseksi. Jotkin, kuten koulutusvalinnoissa ohjaaminen ja tukeminen sekä opiskeluvaihtojen parantaminen, kohdistuvat korkeakoulua edeltäviin vaiheisiin, toiset koulutuksen aikaiseen tukeen. Kielitaidon vahvistaminen läpäisee kaikki tavoitteet.

YKSI SAAVUTETTAVUUSSUUNNITELMAN tavoite koskee maahan muuttaneiden hakijoiden ja opiskelijoiden systemaattiseen tunnistamiseen kehitettävää toimintamallia (Kosunen 2021, 204). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) linjaa selvityksessään, että opiskelijat, jotka ovat muuttaneet tai joiden vanhemmat ovat muuttaneet ulkomailta Suomeen, tulisi tunnistaa omaksi ryhmäkseen (Airas ym. 2019).

Systemaattiset indikaattorit tuottaisivat tilastoja,

jotka auttaisivat tavoittamaan kohderyhmään kuuluvia henkilöitä ja seuraamaan heidän opintojaan yhä kohdennetummin. Näin edistettäisiin myös maahan muuttaneiden näkyvyyttä korkeakoulu yhteisöissä. Nykyinen ideaaliopiskelija on korostuneesti nuori, valkoihoinen ja useimmiten nainen, ainakin korkeakoulu markkinoinnin kuvastojen perusteella, kuten Lotta Molander ja Anne-Mari Souto tässä numerossa toteavat.

MAAHAN MUUTTANEIDEN opiskelijoiden tilastointiin ja seuraamiseen sisältyy kuitenkin käytännöllisiä ja periaatteellisia haasteita. Esimerkiksi Digi- ja väestötietoviraston tilastoihin kirjataan Suomessa asuvista henkilöistä äidinkieli, syntymämaa ja vanhempien syntymämaa. Näistä voidaan laatia ”syntyperää” ilmaiseva tilastollinen muuttuja.

Saavutettavuussuunnitelmassa maahanmuuttotaustan nähdään olevan sidoksissa myös perheiden sosiaalisiin, kielellisiin ja kulttuurisiin eroihin, jotka yhdessä vaikuttavat koulumenestykseen ja koulutusvalintoihin. Karkea tilastointi ei tuo näkyviin eroja maahan muuttaneiden moninaisissa taustoissa. Indikaattorit korostavat ennen kaikkea ”meidän” ja ”muiden” välistä eroa suhteessa valtaväestöön.

SUOMALAISTA KORKEAKOULUTUSTA on ohjannut yhdenvertaisuuden ajatus: kaikille opiskelijoille tarjotaan

SUOMALAISTA KORKEAKOULUTUSTA ON OHJANNUT YHDENVERTAISUUDEN AJATUS: KAIKILLE OPISKELIJOILLE TARJOTAAN SAMAT OPINTOSOSIAALISET PALVELUT.

samat opintososiaaliset palvelut tarpeen mukaan. Eri taustoista tai eri väyliä pitkin opiskelemaan tulleita kohdellaan yhtenä suurena perusopiskelijoiden joukkona.

Jos maahan muuttaneiden opiskelijoiden sisäänpääsyä ryhdytään edistämään kohdennetun tuen, kuten erillisten sisääntuloväylien ja opiskelijaryhmien, keinoin, edistetään määrällisesti korkeakoulutuksen saavutettavuutta. Kohdennetun tuen ryhmät sisältävät kuitenkin kielteisen leiman riskin, joka voi vaikuttaa opiskelukokemuksiin ja myöhempään työnhakuun ja työuraan.

On myös kiinnostavaa tarkastella koulutusohjelmien eroja. Jos on muuttanut Suomeen vasta nuorena aikuisena eikä ole käynyt suomalaista koulua, voi olla kannattavaa hakeutua korkeakoulujen kansainvälisiin koulutusohjelmiin, joissa opiskellaan yleensä englanniksi. Opiskelijavalintaprosessi ja sisäänpääsykriteerit eroavat suomenkielisistä tutkinto-ohjelmista.

EUROSTUDENT-OPISKELIJAKYSELYYN perustuvan tutkimuksen mukaan kuudennes niistä tutkinto-opiskelijoista, joilla on ulkomaan kansalaisuus, on ennen opintojaan työskennellyt tai tehnyt aiempia opintoja Suomessa (Juusola ym. 2021). He ovat siten muuttaneet maahan jo ennen opintojensa aloittamista.

Opiskelijayhteisö ja koulutusta ohjaava poliittinen kehystys eroavat koulutusohjelmittain. Saavutettavuussuunnitelmasta välittyy huoli maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden haavoittavasta asemasta. Kansainvälisiin koulutuksiin rekrytoitavista ulkomaisista opiskelijoista puhutaan toisella tavalla: he ovat kilpailuja osajia,

joita pystyvät vastaamaan suomalaisen yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tuleviin rekrytointitarpeisiin (Kosunen 2021, 203). Maahan muuttaneet opiskelijat kytketään näin hyvin eri tavoin osaksi korkeakoulutuksemme kansainvälistymistä, koulutuksen veto-voimaisuutta sekä laatu järjestelmiä..

Opiskelijoiden tilastoinnissa on kysymys suuremmasta asiasta kuin vain toiminnan ohjausta varten kerättävästä datasta. Erilaiset luokittelut tuottavat sosiaalisia ja yhteiskunnallisia asemia. Millaista tulevaisuuden yhteiskuntaa maahan muuttaneiden opiskelijoiden luokittelulla rakennetaan?

Ulpukka Isopahkala-Bouret

LISÄÄ AIHEESTA

- Airas, M., Delahunty, D., Laitinen, M., Shemsedini, G., Stenberg, H., Saarilampi, M., Sarparanta, T., Vuori, H. & Väätäinen, H. (2019). *Taustalla on väliä. Ulkomaalais-taustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla*. Helsinki: Karvi. https://karvi.fi/app/uploads/2019/11/KARVI_2219.pdf
- Kosunen, T. (2021). *Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:35. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163235/OKM_2021_35.pdf
- Juusola, H., Nori, H., Lyytinen, A., Kohtamäki, V. & Kivistö, J. (2021). *Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat suomalaisissa korkeakouluissa. Miksi Suomeen on päädytty ja kiinnostaako työskentely Suomessa opintojen jälkeen?* Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163013/OKM_2021_14.pdf